

Paweł Świerczek¹**Bartosz Wanot²**

MAŁŻEŃSTWO, MACIERZYŃSTWO I RODZINA WARUNKIEM TRWANIA POKOLEŃ

IS THE CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS OF THE EUROPEAN UNION IN FAVOUR OF LIFE?

Steszczenie. Małżeństwo (prawo) - uznany związek kobiety i mężczyzny, którego celem jest wspólne pożycie, wzajemną pomoc, wierność i współdziałanie dla dobra założonej rodziny, a w szczególności wychowanie dzieci. Macierzyństwo oznacza matczyństwo kobiety, jak i ojcostwo mężczyzny, z którego potomstwo się spłodziło. Oboje są więc odpowiedzialni za miłość do dziecka (dzieci), jego utrzymania, właściwą opiekę, troskę o zdrowie i pierwsze wychowanie, gdyż przykład rodziców jest najlepszym wzorem wychowania młodego pokolenia z myślą o nich samych, rodzicach, narodzie i całej społeczności ludzkiej. Rodziny tworzą ród, społeczność lokalną, narodowość, a zespół narodowości – społeczeństwo państwowe realizujące wspólne cele, a przez pełną wolność (wraz z suwerennością), pokój i godziwe życie wszystkich mieszkańców Ziemi dążą do społeczności wzajemnie wspomagającej się na wszystkich frontach ludzkiej egzystencji.

Abstract. Marriage (legal) – the recognized union of a man and a woman whose aim is their shared life, mutual support, fidelity and cooperation for the welfare of the established family, especially raising their children. Parenthood means the motherhood of a woman and the fatherhood of a man by whom the offspring were conceived. Therefore, they are both responsible for the love for the child (children), their financial support, proper care, concern for their health and initial upbringing. It stems from the fact that parents' example is the best model of education for the young generation in terms of themselves, the parents, the nation and the entire human community. Families form kin, local communities, nationalities

¹ Dr hab. Paweł Świerczek

² Dr n. med. Bartosz Wanot, Koordynator Instytutu Zdrowia i Pielęgniarstwa, adiunkt, Akademia Polonijna w Częstochowie, b.wanot@ap.edu.pl

and a set of nationalities forms state societies achieving common goals. Through full freedom (including sovereignty), peace and decent life of all the inhabitants of the earth they aspire to a community with its members supporting each other on all fronts of human existence.

1. Małżeństwo jako związek trwały co najmniej dwojga ludzi darzących się nawzajem miłością dożywotnią.

Małżeństwo (prawo) - uznany związek kobiety i mężczyzny, którego celem jest wspólne pożycie, wzajemną pomoc, wierność i współdziałanie dla dobra założonej rodziny, a w szczególności wychowanie dzieci. Małżonkowie mają równe prawa i obowiązki. Prawo określa przesłanki i przeszkody zawarcia małżeństwa, które ustaje przez śmierć jednego ze współmałżonków, a za życia może być rozwiązane przez rozwód lub unieważnienie (za wyjątkiem ślubu kościelnego, który ustanowić może jedynie separację, bez możliwości zawarcia nowego związku małżeńskiego). W Polsce małżeństwo jest instytucją cywilną zawierane przed urzędnikiem Urzędu Stanu Cywilnego. Małżeństwo kościelne nie rodzi żadnych skutków prawnych, (majątkowy ustrój małżeński lub majątkowa umowa małżeńska - intercyza). Kapłan bez urzędnika stanu cywilnego może udzielić ślubu małżeńskiego ale zobowiązany jest powiadomić o tym ślubie Urząd Stanu Cywilnego, któremu parafia podlega³.

Małżeństwo (socjologia) - stanowi jedną z najstarszych instytucji społecznych, będącą podstawą rodziny, zmieniającą się wraz z historycznym rozwojem społecznym, zależnym od typu kultury i systemu społecznego, pokrewieństwa, zespołu norm prawnych i religijnych regulujących jego funkcjonowanie oraz od rozwoju ekonomicznego państwa (stosunki własności, podział pracy i wynagradzanie) panującego w danym społeczeństwie⁴.

Małżeństwa możemy podzielić ze względu na:

1. strukturę małżeństw: rozróżnia się małżeństwa monogamiczne (jeden mężczyzna i jedna kobieta) i poligamiczne obejmujące

³ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Dz.U. 1964 Nr 9 poz. 59

⁴ Encyklopedia powszechna PWN. Wydanie drugie. Tom 2. PWN. Warszawa 1984

jące małżeństwa poligamiczne dzielące się na poligamię (jeden mężczyzna i więcej kobiet) i poliandryczne (jedna kobieta i więcej mężczyzn). Występuje też małżeństwo grupowe - kilku mężczyzn z kilkoma kobietami. We współczesnym świecie monogamia występuje częściej niż poligamia, chociażby ze względu na przyszłe potomstwo, potrzebujące zarówno matki, jak i ojca, z których biorą wzór i podstawy wychowania;

2. dobór współmałżonków: rozróżnia się małżeństwa endogamiczne i egzogamiczne⁵. Endogamia - nakaz zawierania małżeństw w obrębie własnej grupy społecznej (rody arystokratyczne, kasty indyjskie). Egzogamia - zakaz zawierania małżeństwa w obrębie własnej grupy społecznej lub w przypadku pokrewieństwa występujące wśród tzw. ludów pierwotnych wszystkich kontynentów, obowiązujące obydwoma stopnie pokrewieństwa tak matrylinearne, patrylinearne, jak i siostrzano-braterskie⁶;
3. miejsca zamieszkania współmałżonków: rozróżnia się małżeństwa mieszkające z rodziną żony (atrylokálny typ małżeństwa) lub męża (patrylokálny typ małżeństwa) bądź zamieszkujących osobno (rozwiązanie idealne, gdzie nie zachodzi konflikt pokoleń);
4. na fakt, kto decyduje o doborze współmałżonków: przyszli małżonkowie (dobór naturalny) lub ich rodziny (swatanie małżeństw);
5. wzajemne stosunki między małżonkami: przewaga męża, przewaga żony, bądź równość partnerska z prawidłowym podziałem praw i obowiązków. Współcześnie decyzja o zawarciu związku małżeńskiego należy na ogół do samych partnerów, kierujących się własnymi upodobaniami o zbliżonych cechach społecznych, kładąc nacisk na więzi emocjonalne i intelektualne. Gorzej jest, gdy więzi te wygasają, prowadząc często do rozwodów bądź separacji, czemu sprzyjają: duża ruchliwość społeczna, procesy migracyjne, dłuższa rozłąka i wyjazdy zagraniczne za pracą, industrializacja, urbanizacja itp. Nie świadczy to jednak o zmierzchu małżeństwa, lecz potrzebie przystosowania się do nowych

⁵ Siwek, S. Czynniki społeczne w genezie nieprawidłowego rozwoju i zachowania. *Acta Universitatis Lodziensis. Folia Psychologica*.

⁶ Jabłoński D., Ostasz L. (2001), *Zarys wiedzy o rodzinie, małżeństwie, kohabitacji i konkubinacie*, Adiaaphor,

warunków życia;

6. małżeństwo osób z panującego stanu królewskiego bądź magnackiego ze współmałżonkiem niższego stanu (małżeństwo organatyczne). Osoba niższego stanu wraz z dziećmi nie nabywa uprawnień ani do tytułu, ani do dziedziczenia majątku.

Z endogamią i egzogamią wiążą się pojęcia takie jak:

- patrylineat (łac.) - społeczna zasada pokrewieństwa, zgodnie z którą dziecko włączane jest do rodu ojca i reguluje dziedziczenie własności i przywilejów społecznych (patriarchat);
- matrylineat (łac.) - społeczna zasada pokrewieństwa, wg której dziecko jest włączane do rodu matki i reguluje dziedziczenie własności i przywilejów społecznych (matriarchat)⁷.

W obecnej formie rządów demokratycznych obydwie te opcje są, lub powinny być, zrównane, a więc powinien obowiązywać demokratyzm małżeński, co nie oznacza ani anarchii, ani wyższej pozycji jednego ze współmałżonków (obecnie niestety częściej występuje matriarchat niż patriarchat, a powinno być równouprawnienie tak w obowiązkach, jak i przywilejach) oraz równe traktowanie obojga małżonków. Wtedy można będzie mówić o częściowej demokracji małżeńskiej. Można również rozróżnić małżeństwo bezdzietne, małżeństwo z własnym dzieckiem (dziecko spłodzone z obojga małżonków), z częściowo przysposobionym dzieckiem, gdzie ojcem jest dobry sąsiad, a matką współmałżonka jeśli ojciec chwilowo nie jest zdolny do zapłodnienia (bez jakichkolwiek roszczeń finansowych z obojga stron) oraz małżeństwo z przysposobionym dzieckiem, gdy oboje małżonkowie nie mogą spłodzić dziecka z różnych przyczyn. Małżeństwo z dzieckiem staje się rodziną, przy czym decydując się na liczną rodzinę, małżonkowie muszą kierować się roztropnością i odpowiedzialnością za losy swego potomstwa i realnymi możliwościami ich wykarmienia i wychowania, bez liczenia na pomoc innych ludzi⁸.

Przysięga małżeńska (tak cywilna jak i kościelna) zawiera słowa „ślubuję tobie miłość, wierność i nieopuszczenie aż do śmierci

⁷ Siwek, S. Czynniki społeczne w genezie nieprawidłowego rozwoju i zachowania. Acta Universitatis Lodziensis. Folia Psychologica.

⁸ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Dz.U. 1964 Nr 9 poz. 59

po wsze czasy na dobre i złe...” Miłość małżeńska może być od pierwszego wejrzenia, narastać w trakcie współżycia małżonków i powinna trwać do zgonu (do śmierci małżonka).

2. Dobór naturalny i popęd płciowy, cykl rozrodczy kobiety oraz macierzyństwo i opieka nad potomstwem

Istotą doboru naturalnego jest niejednakowa wydajność rozrodcza różnych genotypów w populacji ludzkich. Przez odsiew genotypów mniej wydajnych rozrodczo prowadzi do stopniowego przeobrażania cech dziedzicznych w populacji, rozpowszechniając cechy korzystniejsze w danych warunkach środowiskowych (kierunkowe działanie doboru naturalnego). Kiedy nawet intensywny dobór naturalny nie wywołuje zmian częstości genów, lecz przeciwnie, działa na nie stabilizująco (równowaga genetyczna). Większa wydajność rozrodcza jednego genotypu w porównaniu z innymi może wynikać albo z wyższej płodności, albo z niższej przedwczesnej śmiertelności bądź z wyrachowania utrzymania potomstwa. Podstawy doboru naturalnego i jego interpretacji dali K.Darwin, R.Walace i R.A.Fisher⁹.

Popęd płciowy jest uwarunkowany potrzebą zaspokojenia instynktów potrzeb seksualnych bądź chęcią posiadania potomstwa w ilości, na jaką pozwalają aktualne realia życiowe. Popęd bądź dobór płciowy jest szczególną formą doboru naturalnego, polegającego na konkurencji między osobnikami tej samej płci (zarówno męskiej, jak i żeńskiej) o partnera płci przeciwnej. Przejawem są u człowieka (i nie tylko) walki samców o samice, wabienie samców przez samice, zaloty obu płci prowadzące do odsunięcia od ewentualnego rozrodu (lecz nie do śmierci) konkurencję słabszą lub mniej atrakcyjną dla płci przeciwnej¹⁰.

W przypadku ludzi tylko dobór naturalny i płciowy, a nie sztuczny, ma swe uzasadnienie. Dobór sztuczny dotyczy zwierząt lub roślin celem wyhodowania najlepszych gatunków. Stąd zapłodnienie in vitro może stworzyć pewne niebezpieczeństwa z uwagi na celową bądź przypadkową pomyłkę lekarzy. Niebezpieczeństwem jest

⁹ Bylica, P. Darwin o celowości w przyrodzie. Kwartalnik Historii Nauki i Techniki, 2008, 53.3-4.

¹⁰ Wikipedia. Wolna encyklopedia. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Libido>. Dostęp 26.02.2016

na przykład „wyhodowanie” ludzi, którzy będą zwalczali dotychczasowe społeczeństwo.

Cykl rozrodczy kobiety rozpoczyna się od zapłodnienia jaja (lub jaj) przez plemnik (plemniki) mężczyzny (lub mężczyzn), jeśli stosunek płciowy z innym osobnikiem odbył się w niedługim okresie czasu. Jeśli zarodek trafi do macicy kobiety, zagnieźdża się w niej i zaczyna rozwijać.

Po zapłodnieniu zarodek rozwija się i wtedy mówimy o ciąży kobiety lub jej „stanie błogosławionym”. Każda zdrowa kobieta (chyba, że powołana do innych celów) chce zostać matką. Ciąża kobiety kończy się porodem i wtedy mówimy o pierwszym czy kolejnym macierzyństwie, dając potomstwo czyli nowe życie. Macierzyństwo oznacza matczyństwo kobiety, jak i ojcostwo mężczyzny, z którego potomstwo się spłodziło. Oboje są więc odpowiedzialni za miłość do dziecka (dzieci), jego utrzymania, właściwą opiekę, troskę o zdrowie i pierwsze wychowanie, gdyż przykład rodziców jest najlepszym wzorem wychowania młodego pokolenia z myślą o nich samych, rodzicach, narodzie i całej społeczności ludzkiej¹¹.

3. Rodzina podstawową komórką Społeczeństwa, Państwa i Kościoła

Warto powtórzyć jeszcze raz, że małżeństwo może być bezdzielne i z 1 dzieckiem, gdyż w razie jego rozpadu łatwiej znaleźć dla jednego dziecka rodzinę zastępczą lub miejsce w Domu Dziecka. Dla dwojga lub większej liczby dzieci przy rozpadzie rodziny zaczyna się problem psychologiczny, gdyż rodzeństwa nie powinno się rozdzielać, ze względu na tzw. więź rodzinną i bratersko-siostrzaną, łatwiej dzieciom zaakceptować nowych rodziców-opiekunów będąc razem niż w odosobnieniu. Fakty potwierdzają istnienie więzi rodzinnej i bratersko-siostrzanej. Chcąc realizować właściwy proces dydaktyczno-wychowawczy tak w rodzinie jak i w szkole nie można dopuścić do rozdziału dzieci z rodzin rozbitych, bez krzywdy dla adoptowanego rodzeństwa czy punktu ich pobytu. Rodzina bowiem zjednoczona stanowi podstawową komórkę społeczną, państwową i kościelną i te

¹¹ Fizjologia człowieka: podręcznik dla studentów medycyny. Elsevier Urban & Partner, 2014.

organa powinny dbać o prawidłowy rozwój rodziny w imię postępu, moralności i przydatności życiowej podopiecznych. Istnieje więc rodzina, której nie należy rozrywać dla dobra ich członków (rodziców i dzieci) służących sobie nawzajem radą, pomocą i opieką. Rodziny tworzą ród, społeczność lokalną, narodowość, a zespół narodowości – społeczeństwo państwowe realizujące wspólne cele, a przez pełną wolność (wraz z suwerennością), pokój i godziwe życie wszystkich mieszkańców Ziemi dążą do społeczności wzajemnie wspomagającej się na wszystkich frontach ludzkiej egzystencji. Nie będzie rodzin z reprodukcją prostą bądź rozszerzoną, nie będzie państwa ani narodu, a Ziemia zagospodarowana pomieści jeszcze wiele ludności, byle zapewnić jej pracę, godziwe życie i odpoczynek. Za sumienną pracę, należy się godziwe wynagrodzenie, odpoczynek, dzięki któremu pracownik będzie bardziej wydajny.

Piśmiennictwo:

- Bylica, P. Darwin o celowości w przyrodzie. Kwartalnik Historii Nauki i Techniki, 2008, 53.3-4.
- Encyklopedia powszechna PWN. Wydanie drugie. Tom 2. PWN. Warszawa 1984
- Fizjologia człowieka: podręcznik dla studentów medycyny. Elsevier Urban & Partner, 2014.
- Jabłoński D., Ostasz L. (2001), Zarys wiedzy o rodzinie, małżeństwie, kohabitacji i konkubinacie, Adiaphor,
- Siwek, S. Czynniki społeczne w genezie nieprawidłowego rozwoju i zachowania. Acta Universitatis Lodziensis. Folia Psychologica.
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Dz.U. 1964 Nr 9 poz. 59
- Wikipedia. Wolna encyklopedia. <https://pl.wikipedia.org/wiki/Libido>. Dostęp 26.02.2016